

LİDERLİK YOLCULUĞU

İşte ve Yaşamda Liderlik

Vedat Erol

Kişisel Gelişim Serisi 37

Kişisel Gelişim Serisi 37

Liderlik Yolculuğu®

Editör / Seyra F. Erdaloğlu

Mizanpaj / E. Bahar Mete

Kapak Tasarımı / İnova Tasarım

Yayın Ekibi / Ahmet Şahin, Demet Kurtbaş, Demet Uyar,

Gülderen Çopur, Merve Dinar, Songül Düzgün, Taner Köse

1. Basım Nisan 2012 • 2. Basım Eylül 2013

ISBN: 978-605-5286-05-7

Elma Yayınevi / Aziziye Mah. Portakal Çiçeği Sok. No:37/7 Çankaya/Ankara

Yayıncı Sertifika No / 12437

Basımevi / Korza Yayıncılık Basım Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Büyük Sanayi 1. Cadde 95/11 İskitler/Ankara

Matbaa Sertifika No / 13548

Her türlü kitap talebinizi temsilciliklerimizden,

www.elmayayinevi.com adresimizden, telefon veya faks aracılığıyla

yayınevimizden yapabilirsiniz. Kitaplarımızla ilgili görüşlerinizi

www.elmayayinevi.com adresindeki web sitemizde belirtebilirsiniz.

ELMA YAYINEVİ®

Kitabın tüm yayın hakları ELMA YAYINEVİ®'ne aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı

yapılamaz, kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Türkiye'de basılmıştır.

"ELMA", AKADEMİ ARTI YAY. AŞ.'nin bir markasıdır.

Copyright © 2012, ELMA Publishing House

Hayat Amacımız

Daha eğitimli ve
daha çok okuyan bir
ülke için çalışıyoruz.

Gelecek Hayalimiz

Alanımızda
Türkiye'nin en saygı
duyulan kurumu
olacağız.

Değerlerimiz

Dürüstlük
İş Kalitesi
Girişimcilik
Hoşgörü
Yurt Sevgisi

temsilciliklerimiz

Akdeniz Bölgesi / CDR Eğitim ve Danışmanlık • Gökçe Ateş • Tel: (242) 247 72 72 • gokceates@izgorenakademi.com

Bursa / MGK Eğitim Hizmetleri • Özlem Erbaşlar • Tel: (224) 243 99 15 • ozlemerbaslar@izgorenakademi.com

Kayseri / OAG Eğitim Danışmanlık • Gökçen Acuner • Tel: (352) 234 17 18 • gokcenacuner@izgorenakademi.com

Kocaeli / Özel Batı Karadeniz Eğitim Danışmanlık • Yasemin Kaya • Tel: (262) 319 02 00 • yaseminkaya@izgorenakademi.com

Vedat Erol

Eğitmen, ICF sertifikalı Profesyonel Lider koçu, yazar, koç yetiştiren hoca, konuşmacı, As Leader, Liderlik Okulu'nun kurucusu, öğretmen, emekli subay, baba, eş ve diğer birçok rolüyle insanlara işlerinin ve yaşamlarının liderliğini ele almaları, yaşam amaçlarına uygun, mutlu ve başarılı bir yaşam sürmeleri için bilgelik sunan bir insan.

www.vedaterol.com (vedat@vedaterol.com)

www.asleader.com (vedaterol@asleader.com)

*Sevgili eşim Oya
ve kızım Müge'ye...*

TEŞEKKÜR

Liderlik yolculuğumun temel ölçütleri olan sevgi ve bilgi ile iyilik ve doğruluk yolunda çalışmak konusunda destek olan herkese teşekkür ediyorum.

Bilgeliğin temelinde olan sevgi ve bilgiyi benimle sürekli paylaşan, iyilik ve doğruluk yolunda bir yaşam paylaştığım insanların başında elbette ki eşim Oya, kızım Müge en büyük teşekkürü hak ediyorlar.

İş arkadaşlarım bu kitabı yazmam için bana zaman kazandırdılar ve destek oldular. Bu nedenle As Leader, Liderlik Okulu'nun çalışanlarına, eğitimci ve koçlarına katkıları için teşekkür ediyorum.

Koçluk ve Liderlik yolculuğunda desteği olan Adler liderlerine ve ekibine öğrenmemi derinleştirdikleri için teşekkür ediyorum.

Bu kitabın yazılmasına katkı sağlayan, tanımaktan mutlu olduğum ve kendilerinden çok şey öğrendiğim bilge insanlara, bilge liderlere ve kitabımdaki dini bilgilerde beni bilgeliğiyle destekleyen din bilimci Ahmet Yılmaz'a çok teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

BAŞLARKEN	13
ÖNSÖZ	15
GİRİŞ.....	19
BÖLÜM 1: LİDERLİK YOLCULUĞUNUN AŞAMALARI ...	27
Birinci Aşama: Kurban	30
İkinci Aşama: Uzman	33
Üçüncü Aşama: Yönetici	35
Dördüncü Aşama: Koçvari Lider.....	36
Beşinci Aşama: Vizyoner Lider	38
Altıncı Aşama: Küresel Lider	40
Yedinci Aşama: Bilge Lider.....	42
Sekiz ve Dokuzuncu Aşama: Bilge	43
Sekizinci ve Dokuzuncu Aşamadaki İnsanları Nasıl Tanırsın?	44

Ya Sen? Hangi Aşamadasın ve İçinde Olduğun Aşamayı Nasıl Yükselteceksin?	45
---	----

BÖLÜM 2: LİDERLİK

YOLCULUĞUNDA EVRENSEL DEĞERLER.....	49
Evrensel Değerler Nelerdir?	49
Evrensel Değerleri Sen Nasıl Yaşıyorsun?	55
Sevgi ve Sevginin Aşamaları	61
Bilgi ve Bilginin Aşamaları	79
İyilik ve Doğruluğun Aşamaları	88
Çalışmanın Aşamaları	92

BÖLÜM 3: VİZYONER LİDER OLMAK İÇİN

BEŞ EYLEM PLANI	99
Kendini Tanı.....	100
Kendine Liderlik Et.....	131
İnsanları Tanı ve Onlara Liderlik Et	162
İşine Liderlik Et	179
Geleceğe Liderlik Et.....	189

BÖLÜM 4: LİDER OLMA YOLCULUĞUNUN

YARARLARI	211
Olmak ya da Olmamak, İşte Bütün Mesele Bu.....	213
Oldukça Öğrenir ve Gelişirsin	214

Oldukça Sevgin Artar	218
Oldukça Zenginleşirsin	223
Oldukça Özgürleşirsin	226
Oldukça Yaşam Sevincin Artar	227
Oldukça Sezgin Gelişir	230
SONSÖZ	233
EK BÖLÜM: LİDER OLMA YOLCULUĞUNDA	
KOÇLUK	235
Koçluğun Liderlik Yolculuğundaki Önemi Nedir?	236
Koçluk Ne Değildir?	256
Koçun Yetkinlikleri Nelerdir?	258
KAYNAKÇA	267

Bir kitap okuyunca hayatın değişmez ama sen değişirsin.

Sen değişince de hayatın doğal olarak değişmeye başlar.

Değişmediğin sürece hayatının değişmesini bekleme.

Vedat Erol

BAŞLARKEN

Bu kitabı, liderliği birinci aşamada olan kişiler okuduklarında anlamakta zorlanabilirler, hatta saçma bulabilirler. Bu kitap, birinci aşamada olan insanları, dünyanın onların gördüğü ve algıladıkları gibi bir yer olmadığı fikrine hazırlar. Onlara yavaş okumalarını, düşünmelerini, yaşamlarının bu döneminde kendileriyle bu kitabın yardımı ile yüzleşmelerini tavsiye ederim.

Liderliği ikinci ve üçüncü aşamada olan ve dünyaya sadece kendi pencerelerinden bakanlar bu kitabı okur, samimiyetle düşünür, soruları yanıtlar, kendileriyle yüzleşir ve uygulamaları yaparlarsa büyük bir farkındalık yaşayıp gelişim göstererek liderlikte dördüncü aşamaya kadar gelebilirler.

Dördüncü aşama, kurban psikolojisinden kurtulup insan odaklı bir lider olmanın benimsendiği bir aşamadır. Beşinci aşama ise Vizyoner Liderlik aşamasıdır. Bu aşamadaki lider, gelecekle ilgili anlamlı bir vizyonu olan, anlam

arayan, anlam yaratan ve anlamlı bir yaşam sürmek üzere işinin ve yaşamının liderliğini ele alan insandır.

Beşinci aşamayı geçmek isteyenler, hatta daha da yükselip dünyayı altıncı veya yedinci aşamadan görmek isteyenler, Bilge Liderlik diye adlandırdığımız yedinci aşama için çok özel bazı eğitimlere katılabilir, birebir liderlik koçluğu alabilir ve birebir çalışmalar yaparak yollarını aydınlatabilirler.

Bu söylediklerimin daha olağanüstü ve 800 yıl önce söylenmiş hâli de aşağıdadır. Bu kitapta karşılaşacağınız kurban, uzman, yönetici, koçvari liderlik, vizyoner liderlik, bilge liderlik, bilgelik aşamaları gibi kavramların, yani yeni gibi görünen bilgilerin, aslında yüzyıllardır bu topraklarda var olduğunu Anadolu bilgesi Mevlâna'nın sözlerinden anlıyoruz.

Herkesin hareketi, görüşü, bulunduğu makama göredir. Herkes, âleme kendi görüş dairesinden bakar. Mavi cam, güneşi mavi gösterir; kırmızı cam, kırmızı. Camların rengi olmazsa beyaz olurlar. Beyaz cam, öbür camların hepsinden daha doğru gösterir, hepsinin de başı odur.

Dünyayı saydam camdan görmeye hazır olmak, tüm yaşamınızın liderliğini ele almak üzere iyi çalışmalar...

Vedat Erol

Eğitimci ve Lider Koçu

ÖNSÖZ

Bir eğitimci ve lider koçu olarak yıllardır yaptığım işin, aslında çiftçilikten farklı bir şey olmadığını zaman geçtikçe daha iyi anlıyorum. Yaptığım iş zihinlere tohumlar ekmek ve daha sonra da bu tohumların meyveye dönüşmesini beklemektir. Bir çiftçinin her tohum ekişinden sonraki ümit dolu bekleyişi ile bir eğitimci ve liderlik koçu olarak benim her zihne ektiğim tohum sonrası duyduğum ümit aynıdır. Harman, hasat zamanı çiftçilerin duyduğu mutluluk ile benim yıllardır zihinlere ve gönüllere ektiğim bilginin gelişiminden ve meyve vermesinden, yani iş ve yaşam sonuçlarına dönüşmesinden duyduğum mutluluk aynıdır.

Senin zihnine bu kitap ile ekeceğim en özel tohumu ararken, liderlerin, bilgelerin sahip olduğu bilgi tohumlarıyla tanıştım. Bu tohumların senin zihninde yeşerebilmesi ve hasadı senin yapabilmen için her çiftçi gibi erkenden kalktım, senin zihninde yeşerecek olan tohumları ekime hazırladım. Liderlerin, bilgelerin sahip olduğu çok özel bilgi tohumlarını keşfetmenin mutluluğunu seninle paylaşmak üzere bu kitabı yazmaya başladım. Umarım bu

tohumlar zihninde yeşerir, filizlenir, büyür, tomurcuklanır, çiçek açar ve de meyve vermeye başlar.

Elbette, zihninin nelere açık olduğu senin sorumluluğunda. Zihninin bu güne gelmesinde katkısı olan insanlar var. Annen ve baban, öğretmenlerin, eğitimcilerin, koçların, rehberlerin ve hayatındaki diğer önemli kişiler. Onlar senin bu güne gelmiş olmandan dolayı zaten mutlandırılmış ve ödülleri almışlardır. Sen, ruhun, bedeninin ve zihninin, duyguların ile bir bütünsün. Neye izin verirsen o olur. Şu anda kim olduğun tamamen senin sorumluluğundadır. Kim olamadığın da. Gelecekte kim olacağın ya da olamayacağın da. Yani işinin ve yaşamının bütün sorumluluğu sende.

Bu kitap ile benim amacım, senin zihnine başka hiçbir insanın zihninde yeşermeyecek tohumları ekmektir. Çünkü senin zihnin tek ve senin zihninin, başka hiçbir insanın zihninde yeşermeyecek düşünceleri büyütme potansiyeline de sahip.

*Homosum humani nil a me alienum puto. (Ben bir insanım, bu
nedenle insanlıkla ilgili hiçbir şeyi kendime yabancı saymam.)*

Terentius (MÖ 184-159)

GİRİŞ

Yıllardır insan üzerine çalışıyorum. Araştırıyorum, inceliyorum, okuyorum, yazıyorum ve anlatıyorum. Bu kitap, eğitimlerime, konferanslarıma katılan ya da benden koçluk alan on binlerce insanın da benden beklediği bir görevdi. Bu kitap, insanların mevcut durumlarını tespit edebilecekleri ve gelecekleri ile ilgili potansiyellerinin farkına varıp iş ve yaşam zenginliklerini artıracabilecekleri bilgi ve uygulanabilir yöntemleri toplamaya çaba gösterdiğim bir çalışma oldu.

Bu gecikmiş bir kitaptır. Mükemmel, iyinin düşmanıdır. Pişirdiğimin iyi olabilmesi için önce kendim pişme ihtiyacı hissettim. Liderliği, bilge liderliği ve bilgeliği yorumlamam, yaşamam ve tanımlamam zaman aldı. Eğitimlerime ve konferanslarıma katılan insanların yazmam gerektiği konusundaki olumlu baskıları kitabı bitirmek için beni motive etti. Bir noktadan başlamak ve aktarmak zamanı diye düşündüm ve kitabı bitirdim. Yazarken de dil olarak sohbet eder tarzda, yalın ve samimi bir dil kullanmaya çalıştım.

Bu kitap, liderlik ve bilgelik yolunda aşamaları geçmek isteyen, liderliği anlayıp kendini geliştirmek, iş ve yaşam sonuçlarına bunları aktararak yaşamını zenginleştirmek isteyen özel bir insan için, yani senin için yazıldı. Bu nedenle kitapta hitap edilen kişi hep "SEN" olacaksın. Okuyucularımın "siz", "biz" diye hitap etmememi hakaret ya da ukalalık olarak algılamayacağına inanıyorum. SEN zamirini, yüreğin duyguları, zihnin de bilgileri samimiyetle kabul etsin diye kullandım. Bu kitabın tamamen sana özel bir hediye olduğunu bilmeni arzu ettiğim için böyle bir yöntem seçtim. Bu kitap seninle ve benimle, bütünde ise bizimle, yani hepimizle ilgilidir.

Bu yolculuk, en doğal, en açık görünen şeylere bile yeni bir gözle bakabildiğinde ve gördüklerine şaşırdığında başlar. Buna farkındalık ya da içgörü de diyebiliriz. Yeni ve farklı bakış açıları geliştirmek için her şeyi sorgulamaya başladığında ve her şeyin içindeki zenginliği keşfettiğinde de gelişim devam eder. Ben de kendimi bu kitapla sorguladım. Kim olduğumu, yaptığım işi ve elde ettiğim iş ve yaşam sonuçlarımı seninle birlikte sorgulamaya devam edeceğim.

Ben kimim? Kendimi yeniden tanıdım ve tanımladım. İlk önce eğitimci kimliğimle başlamak isterim. Ben bir eğitimciyim, Silahlı Kuvvetler'de, ulusal ve uluslararası çok sayıda şirkette, okullarda, eğitimler, konferanslar verdim ve vermekteyim. Türkçe ya da İngilizce, Anadolu'dan Avrupa'ya, Orta Asya'dan Orta Doğu'ya, farklı kültürlerde binlerce insana eğitimler verdim, on binlerce insana ulaştım.

Ben kimim? Ben bir lider koçuyum. İnsanlara liderlik eden, iş dünyasını, organizasyonları yöneten liderlerin etkili ve doğru sonuçlar üretebilmesi, kendilerinin ve diğerlerinin yaşamına olumlu katkılarda bulunabilmeleri için onlara koçluk yaptım. Rusya'dan Ortadoğu'ya, Türkiye'den Avrupa ve Amerika'ya kadar farklı kültürlerden ve dünyanın farklı bölgelerinden liderlere koçluk yapmaya devam ediyorum. Liderlere, oldukları yerden olmak istedikleri yere giderken yaptıkları yolculukta bir liderlik koçu olarak eşlik ediyorum. Yoğun tempoda çalışan, büyük sorumluluklar taşıyan, risk alan, iş ve yaşam dengesini kurmaya çalışan liderlerin yanında onların sağduyusu olarak bulunuyorum.

Ben kimim? Öğrenmeyi öğrenmiş, öğrenmeyi seven bir insanım. Zaman, emek ve enerjimi öğrenmeye adanıyorum. Öğrendiğim her bilgiyi ihtiyacı olan insanın kullanması için ona bir hediye olarak sunmak üzere öğreniyorum. Vermek için alan bir öğrenciyim.

Hayatımı nasıl yaşıyorum? Okuyorum, inceliyorum, öğrendiklerimi, deneyimlerimi ulusal ve uluslararası iş dünyasında, çevremde, koçlar yetiştiren koçluk okulunda, eğitimlerimde, konferanslarımda paylaşıyorum. Onlarca şirketin içindeyim. Uluslararası şirketlerin liderlerine ya da Türkiye'nin en büyük ve başarılı şirketlerinin liderlerine, bazen siyasette yol katetmek isteyenlere, bazen de ikinci, üçüncü kuşakların işin liderliğini ele almalarında rol alıyorum. Sivil Toplum Kuruluşları vasıtasıyla verdiğim

eğitimlerle ya da üniversitelerde verdiğim konferanslarla gençlere ışık tutmaya, onların dünyayı yorumlamalarına yardımcı olmak için yaşamdaki ve kendi içlerindeki zenginliği keşfetmelerini sağlamaya çalışıyorum. Bütün çalışmalarında temel amacım bilgi vermek değil sorgulatmak oluyor. Yaşamına, zihnine, gönlüne bir şekilde dokundum on binlerce insana, bana öğrettikleri için teşekkür ediyorum. Ben her eğitimimden, her konferansımdan ya da koçluk çalışmamdan öğrenerek çıkıyorum.

Severek yaptığım bir işim var. Benim varoluş nedenim ve işim örtüşüyor. İnsanların gönlüne ve zihnine dokunuşlar yapabildiğim için anlam verdiğim ve anlam bulduğum bu işi yaparken mutluyum. İş ve yaşam sonuçlarımın da her geçen gün zenginleştiğini gözlemliyorum. İşimin ve yaşamımın liderliğini ele almadan bunu anlatmam, yazmam ya da öğretmem pek inandırıcı olmazdı.

Yaptıklarım ile elde ettiğim iş ve yaşam sonuçlarını sorgularken kim olduğumu, varoluş nedenimi, nasıl düşündüğümü de keşfetmeye başladığımda, liderlik yolculuğunda ilerlemeye başladım. Yaklaşık 30 yıldır eğitimci olmam nedeniyle de bu yolculuğu öğretebilmek ve insanların bu yolda ilerleyebilmelerini sağlamak için öğrenilebilir ve uygulanabilir yöntemler keşfetmeye başladım.

Liderlik ve bilgelik üzerine okudum, Amerika ve Meksika yerlilerinin bilgilerini öğrenmek için onlarla çalışmalar yaptım ve hâlen yapıyorum. Maya ve Toltek bilgeliğini edinmeye çalışıyorum. Anadolu ve dünya liderlerini,

bilgelerini araştırdım, inceledim; bilgiler, bilge liderler gördüm ve onları dinledim; deneyimledim ve sonuçta bu kitap ile liderlik yolculuğundaki beş aşamayı sana koçluk çalışması¹ şeklinde, altı ve yedinci aşamaları ise özet bilgi olarak sunmaya karar verdim.

Sonuç olarak, bu kitabı senin için yazdım. Bu kitapta, kendini tanıman, kendine liderlik edebilmen, diğer insanları tanıman ve anlamaman, onlar için bir şeyler yapıp, onlarla birlikte iş ve yaşamını zenginleştirmen için birçok bilgi ve uygulama bulacaksın. İşinin ve yaşamının liderliğini ele almak, liderlik yolculuğun hangi aşamasında olduğunu tespit etmek, kendini sorgulamak ve konumlandırmak için kendini bir çalışma içinde bulacaksın. Kendine karşı samimi ve dürüst olduğun, kendini sorgulayabildiğin sürece bu yolculukta yol katedeceğine inanıyorum.

“Liderlik”, öğrenilebilir, geliştirilebilir, ölçülebilir iş ve yaşam sonuçlarına direkt etki edebilir bir kavramdır. Bu kitap aracılığı ile elde ettiğin bilgiyi yaşamındaki bütün rollerde, anne-baba, yönetici, satıcı ya da bir arkadaş olarak yaşamına olumlu katkılar sağlayacak şekilde değerlendirebilirsin.

Bu kitabı kendini tanımak, öğrenmek, işinin ve yaşamının liderliğini ele alıp yaşam standartlarını yükseltebilmek, zenginleşebilmek için aldın. Sen, işinin ve yaşamının liderliğini ele almak istedin. Kısacası, sen kapıyı çaldın ve

¹ Koçluk konusunda daha ayrıntılı bilgi edinmek için kitabın sonunda yer alan *Lider Olma Yolculuğunda Koçluk* başlıklı Ek Bölüm’ü okumanı öneririm.

kapı açıldı. Sen hazırsın ve hoca da seni buldu. Bu kitabı okudukça ve öğrendikçe hak ettiğini elde edebilecek, işi ni ve yaşamını zenginleştirebilecek, liderlik yolculuğunda yol katedebileceksin.

Liderlik; sevgi, bilgi, iyilik, doğruluk için yol göstericin, koçun, mürşidin ile çalışarak ancak senin yürüyebileceğin bir yoldur. Yol göstericin ise doğa içinde bazen bir kuş, bazen bir insan, bazen bir olay olabilir. İş ve yaşam sonuçlarını sana hiç kimse veremez. Ancak sen bu yolda yürüyerek onlara ulaşabilirsin. Yaşam senin, sorumluluk senin. İyi yolculuklar...

*Bireysel gelişim yetmez. Şimdi liderlik ve bilgelik zamanı.
Artık zaman daraldı ve çok hızla varoluş nedenini bulmak ve
gerçekleştirmek için çalışma zamanı. Bu nedenle bu kitabın sana
sağladığı koçluk ya da mürşitlik, kendi içindeki bilgeyi bulmana,
ortaya çıkarıp yolculuğunu tamamlamana yardım edecektir.*

Vedat Erol

BÖLÜM 1

LİDERLİK

YOLCULUĞUNUN AŞAMALARI

Liderlik yolculuğu birinci aşamadan başlıyor ve dokuzuncu aşamaya kadar devam ediyor. Bu yolculuğun ilk beş aşamasını bu kitapta inceleyecek ve bu yolculukta sana eşlik edeceğim. Altı, yedi, sekiz, dokuz gibi aşamalar anlatılır olmaktan çok yaşanarak öğrenilen, birebir çalışmalarla yol gösterilebilen bir yolculuk evresini içeriyor.

Bu aşamalara topluca bakalım.

Aşama 1: Kurban

Aşama 2: Uzman

Aşama 3: Yönetici

Aşama 4: Koçvari Lider

Aşama 5: Vizyoner Lider

Aşama 6: Küresel Lider

Aşama 7: Bilge Lider

Aşama 8,9: Bilge

Bilişsel gücünü, yani beyninin ve zihninin sana verdiği gücü geliştirdiğinde, önce yaşamın, çevrenin, doğanın kurbanı olmaktan sıyrılmaya, daha sonra da işinin, yaşamının liderliğini eline almaya başlayacaksın. Bu sırada adım adım bilgeliğin anahtarlarını da keşfedecek ve bu anahtarlarla bilgelik basamaklarını çıkacaksın. Bu yükseliş sırasında beynin ve zihnin sürekli olarak daha karmaşık bilgileri işleyecek ve uzgörünü, yani geleceği görme, döngüleri okuma gücünü artıracak. Yükseldikçe, karmaşa, belirsizlik ve soyutluk artarken, aşağı düştükçe karmaşıklık azalacak, belirsizlikler yerini bildiğin ve rahat ettiğin, güven duyduğun rahatlık ortamına bırakacak. Bir kez yükselince de bütün soyutluğuna ve karmaşasına rağmen hep çıktığın yerde yaşamak isteyeceksin. İşinin ve yaşamının liderliğini ele alıp, arzu ettiğin ve hak ettiğin yaşamı yaşamanın senin elinde ve sorumluluğunda olduğunu fark edeceksin.

Bütün bu aşamaları öğrenirken, ben kaçınıcı aşamadayım diye düşünmekten kendini alamayabilirsin. Bu konuda aklında tutman gereken en değerli bilgi şudur: Alt aşamadakiler üst aşamadakileri anlayamazlar. Üst aşamadakiler ise alt aşamadakileri anlayabilirler ve tanıyabilirler. Eğer bir aşamadaki konuları anlamakta zorlanıyorsan henüz o aşamaya gelmemiş olabilirsin. Bu kitapta sorulan koçluk sorularına samimi ve açık yanıtlar vermeye ve kendinle yüzleşerek çalışmaya devam ettiğin sürece, içinde olduğun aşamayı net olarak görmenin yanı sıra üst aşamaları da anlamaya ve oraya geçmeye de hazır hale gelebilirsin.

İnsanın aşamalarla yükseldiği, diğer kutsal kitaplarda